

Karácsony, éjféli mise

Tit 2,11-14

Isten kegyelme

¹¹Megjelent ugyanis megváltó Istenünk kegyelme minden ember számára, ¹²s arra tanít minket, hogy szakítsunk az istentelenséggel és az evilági vágyakkal, éljünk fegyelmezetten, szentül és buzgón ezen a világon. ¹³Várjuk reményünk boldog beteljesülését: a nagy Istennek és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljövételét, ¹⁴aki önmagát adta értünk, hogy minden gonoszástól megváltson, megtisztítson, és jótettekben buzgólkodó, választott népévé tegyen.

Pál munkatársa volt Timóteus és Titusz, az utóbbi a Kréta szigetén megalakult keresztény közösséget vezette püspökként. Pál kettőjüknek írt ún. pasztorális leveleket, melyek lényegesen különböznek más leveleitől, hiszen ezekben a tapasztalt vezető beszél az ifjabb vezetőknek a vezetéssel kapcsolatos lelki magatartásról és gyakorlati kérdésekről. A dokumentum igen értékes adatokat közöl az ősegyház korai szervezeti formájáról.

A levélben különös utalás, hogy a szerző szerint az ősegyház tagjait „Isten kegyelme” tanítja keresztény erkölcsi viselkedésre. A magyar kegyelem szó bírósági kifejezés, a vádlott fölmentésével, a megkegyelmezéssel, a kegyelemmel kapcsolatos. A görög szó, a „charisz” jóindulatot, bájt jelent. Isten kegyelme tehát Isten jóindulatának is fordítható. Az Ószövetségben a hűség (heszed), szívbeli elkötelezettség (emet) és az igazságosság (sedaqa) fogalmakat fordítják ezzel a görög szóval. A zsoltárokból azt olvashatjuk: „Mert jobb a te jóságod, mint az élet!” (63,4), ebben a heszed héber szó egyaránt jelent kegyelmet és jóságot. A keresztények eltérő erkölcsi viselkedése Isten személyének eltérő tapasztalatából táplálkozik. Az igazságos és jóságos emberi magatartás megtapasztalása előfeltétele ennek az isteni kegyelemnek a megértéséhez. A keresztényeknek azért kell tehát tiszta, józan, jótettekben buzgólkodónak lenni (14. v.), hogy a pogányoknak rajtuk keresztül alkalmuk legyen Isten kegyelmét megtapasztalni.

A keresztények Isten megtestesüléséből merítik erejüket ennek a morálisan felelős életnek a megvalósításához. A keresztények szeretetének is ilyen felelősségteljesnek, áldozatosnak kell lenni, mint ahogyan a Jézusban megtapasztalt Isten szeretete is ilyen. A karácsonyi jelenetek középpontjában a gyermek Jézus áll. A gyermek minden

emberben, még a rablókhoz közel álló pásztorokban is felkelti a természetes jóindulatot. Istennek az emberi moralitást formáló erejét látják a keresztények a karácsonyi jelenetekben. Amikor az ember nem kötelességből szeret, nem parancsok és előírások miatt jó és emberséges, hanem belső élmény és indíttatás hatására. A keresztény remény, a parúzia várása ebben a szövegben (13. v.) a keresztények belső lelki energiájának magyarázata. A szövegben az a nagyszerű, hogy a természetfölötti világról való fejtegetés, Isten jóságának üdvtörténeti megtapasztalása és a felelős erkölcsi magatartás összhangban van, és nem válik el egymástól.

Talán a középkori keresztény teológiában a természetfölötti beszéd lét-filozófiai irányultságú lett, elvesztette a közvetlen felszólító jellegét az evilági keresztény számára. Ha mégis maradt valami ebből, akkor az a túlvilági élet elvesztésének félelme. Ebben a gondolkodásban azonban Isten jóságának megtapasztalásáról a hangsúly az Istentől való félelemre, az ítélettől való félelemre helyeződött át. Ezzel a hangsúlyváltással már elérkeztünk az élmény kereszténységtől a parancs-kereszténységig, amely csak addig működik, amíg a parancsokat valaki számon kéri. A megtérésre épülő élmény-kereszténység lényege, hogy a parancsok számonkérése nélkül is erős belső motivációja marad az értékes és morálisan tiszta keresztény élet megvalósítására. Nem azért, mert ezt valaki ellenőrzi, vagy valamilyen isteni büntető következménytől függene, hanem azért, mert ezt tartja vallási tapasztalata logikus következményének.

Az ideológiák kiürülése után megszorodtak a kívülről irányított emberek. Ezek a hirdetett etikát csak addig tartják maguk számára kötelezőnek, amíg számon kérhető. Amint az ellenőrzés vagy a nyilvánosság nem tud életükre hatni, a szabadság nevében minden nyilvánosan hirdetett humanizmust feladnak vagy kimagyaráznak. A logikával senki sem kényszeríthető értékes erkölcsi magatartásra, ha nincs mögötte egy élmény, amely arra buzdítja, hogy megtapasztalt elvei szerint éljen. Titusz és a krétai hívek ezt az élményt Isten kenyelmének nevezték.